Ջոն Բոլթոնի առաջարկները ԱՄՆ քաղաքականության իրանական ուղու վերաբերյալ

ԱՌՎԱԿ կենտրոնի մեկնաբանությունը, 11.09.2026 թ.[1]

Անոտացիա

ԱՌՎԱԿ-ը վերլուծվում է Իրանի ուղղությամբ ընթացիկ արտաքին քաղաքական իրավիճակը՝ ազգային անվտանգության հարցերով նախկին խորհրդական Ջոն Բոլթոնի 2026 թ. սեպտեմբերյան հայտարարությունների համատեքստում: Դիտարկվում է Դոնալդ Թրամփի վարչակազմի քննադատությունը՝ կենտրոնանալով Թեհրանում «վարչախմբի փոփոխության» հռչակված նպատակների և Վաշինգտոնի իրական դիվանագիտական գործողությունների միջև հակասությունների վրա: Հատուկ ուշադրություն է դարձվել Թուրքիայի հետ հարաբերությունների զարգացման դիմաց «քրդական գործոնի» օգտագործումից Սպիտակ տան հայեցակարգային հրաժարմանը, ինչպես նաև իրանական տնտեսության ընտելացման պայմաններում կիրառվող տնտեսական պատժամիջոցների արդյունավետության վերլուծությանը: Մեկնաբանությունը հիմնավորում է այն թեզը, որ առաջացած «իրանական փակուղին» դառնում է առանցքային գործոն, որը որոշում է հանրապետական կուսակցության համար ռիսկերը 2026 թ. ԱՄՆ միջանկյալ ընտրությունների նախաշեմին՝ ուժեղացնելով ներքին քաղաքական տարաձայնություններն ամերիկյան վերնախավում:

Բանալի բառեր. *Իրան, ԱՄՆ արտաքին քաղաքականություն, Թրամփի վարչակազմ, Ջոն Բոլթոն, քրդական գործոն, Մերձավոր Արևելք, տնտեսական պատժամիջոցներ, 2026 թ. միջանկյալ ընտրություններ, աշխարհաքաղաքական ռազմավարություն, PJAK (Քրդստանի ազատ կյանքի կուսակցություն), Հանրապետական կուսակցություն:*

1. Ջ. Բոլթոնի վերջնագիրը. քննադատական խոսույթ Սպիտակ տան մերձավորարևելյան ուղեգծի շուրջ

2023 թ. սեպտեմբերի 1-ին Դոնալդ Թրամփի ազգային անվտանգության հարցերով նախկին խորհրդական Ջոն Բոլթոնն ընդգծել է, որ Սպիտակ տան մոտ պահպանվում է 60-օրյա սահմանափակ պատուհան՝ «*Թեհրանի վարչախմբի վրա ներքին ճնշում գործադրելու նպատակով*» իրանական ընդդիմադիր ուժերին աջակցելու համար: Փորձագետը Վաշինգտոնին կոչ է անում «*վերսկսել փոխգործակցությունը քրդերի հետ*»՝ դրանով իսկ զարգացնելով Իսրայելի նախաձեռնությունը, որը սկիզբ էր առել փետրվարին Իրանի տարածքում գտնվող օբյեկտներին օդային հարվածների միջոցով:

Նույնիսկ Դոնալդ Թրամփի հետ նրա առաջին նախագահական ժամկետի ընթացքում հրապարակավ գժտությունից և դրան հաջորդած հրաժարականից հետո Ջոն Բոլթոնը շարունակում էր ուշադիր հետևել Սպիտակ տան նախկին ղեկավարի իրանական քաղաքականությանը և պարբերաբար հանդես գալ հրապարակային առաջարկություններով: Նախկին խորհրդականը հաստատակամորեն պաշտպանել է «*Թեհրանի վարչախմբի ապակայունացման*» և արմատական ընդդիմադիր խմբերի ակտիվ աջակցության ուղեգծի անհրաժեշտությունը: Նրա կարծիքով՝ Վաշինգտոնի

[1] Նյութի բնօրինակը (ռուս.) հրապարակվել է մեր կայքէջում 09.10.2026 թ.:

հիմնական ռազմավարական նպատակներին հնարավոր չէ հասնել բացառապես օդային հարվածների կամ ԱՄՆ-ի ուղղակի Իրան ռազմական ներխուժման միջոցով: Նա համոզված է, որ «*արմատական վարչախմբին*» զիջումների կամ փոխզիջման մղելու ցանկացած փորձ ձախողման է դատապարտված, ուստի միակ ելքը մնում է դրա ապամոնտաժումը: Այդ նպատակին հասնել, ըստ Բոլթոնի, հնարավոր է միայն իրանական ընդդիմադիր ուժերի և «*ճնշված*» էթնիկ փոքրամասնությունների ձեռքով, որոնք ունակ են զինված ապստամբություն բարձրացնել և քաղաքացիական պատերազմ հրահրել երկրի ներսում:

2026 թվականի հունվարին, երբ ամերիկա-իսրայելական օդային արշավը հասավ իր գագաթնակետին, Բոլթոնը Թրամփին կոչ էր անում հավատարիմ մնալ Թեհրանում կրոնապետական իշխանությունը վերացնելու անայլընտրանք ուղեգծին: Նա ընդգծել է, որ «*վարչախմբի փոփոխությունը Մերձավոր Արևելքում կայուն խաղաղության ու անվտանգության ցանկացած հույսի բացարձակ պայմանն է և, ըստ էության, միջազգային ահաբեկչության ու միջուկային զենքի սպառնալիքի վերացման միակ ճանապարհը, որպիսին ներկայանում է Թեհրանի իշխանությունը*»:

2. Իրանական օրակարգը որպես ընտրական ռիսկ Հանրապետական կուսակցության համար

Հաշվի առնելով Իրանում առկա իրողությունները, որտեղ պահպանողական շրջանակների և ԻՀՊԿ-ի դիրքերը լրացուցիչ ամրապնդվեցին, երբ Գերագույն առաջնորդի պաշտոնը ստանձնեց նորընտիր Մոջթաբա Խամենեին, որը հայտնի է իր կոշտ հակաամերիկյան ուղեգծով, Բոլթոնի սեպտեմբերյան հայտարարությունը հնչում է որպես վերջին նախազգուշացում Դոնալդ Թրամփին և հանրապետական ճամբարին: Հանրապետականները կարող են կորցնել իշխանությունն իրանական ուղղությամբ սխալ հաշվարկների պատճառով: Նրա նշած 60-օրյա պատուհանն ակնհայտորեն կապված է ԱՄՆ-ում սպասվող միջանկյալ ընտրությունների հետ. եթե վարչակազմին չհաջողվի սասանել Իրանի ներքին իրավիճակը և ընտրողներին այդ արդյունքը ներկայացնել որպես Թրամփի առանցքային արտաքին քաղաքական հաջողություն, համոզիչ հաղթանակ կտանեն դեմոկրատները:

Ջ. Բոլթոնի հայտարարությունն արտացոլում է ոչ այնքան նրա անձնական փորձագիտական դիրքորոշումը, որքան հանրապետական կուսակցության ներսում խորը պառակտումը, որը հրահրվել է առաջիկա համազգային քվեարկության արդյունքի համար մտավախություններով: Որպես պահպանողական թևի տրամադրությունների արտահայտիչ՝ Բոլթոնը հնչեցնում է կուսակցականների տագնապն Իրանի ուղղությամբ ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքական ուղեգծի հնարավոր ձախողման կապակցությամբ: Սպիտակ տան նախնական մտահոգությամբ՝ Կոնգրեսի երկու պալատների ընտրությունների 2026 թ. նախընտրական քարոզարշավը պետք է հիմնված լիներ Իրանում ամերիկյան «*հաջողությունների*» ցուցադրման վրա: Սակայն հանրապետականներն ավելի ու ավելի են գիտակցում, որ

առաջացած «*իրանական փակուղին*» հզոր հաղթաթուղթ է դառնում դեմոկրատական կուսակցության ձեռքում: Սա վտանգ է ներկայացնում ընտրություններում դեմոկրատների համոզիչ ռևանշի համար, որին հաջորդում է հանրապետական նախագահի պաշտոնազրկման ընթացակարգի անհապաղ մեկնարկը:

Մինչդեռ հանրապետականների շարքերում հստակ զգացվում են պառակտումն ու խուճապային տրամադրությունները, որոնք առաջացել են իրանական կարևոր ուղու շուրջ Սպիտակ տան անորոշության պատճառով, որը կարող է կանխորոշել ԱՄՆ-ի միջանկյալ ընտրությունների արդյունքները: Բոլթոնի ելույթը կարծես թե առավելապես քննադատական կշտամբանք էր, քան գործնական պլան, քանի որ Իրանում ներքին հակամարտություն հրահրելու համար նրա առաջարկած 60-օրյա վերջնագիրը քիչ իրատեսական է թվում: Ըստ էության, նախկին խորհրդականը Թրամփին և նրա վարչակազմին մատնանշել է իրանական ռազմավարության մեջ երկու առանցքային սխալ հաշվարկներ՝ Թեհրանը ներսից ապակայունացնելու փորձերի ժամանակ դրսևորված երկմտանքը և քաղաքացիական դիմակայություն հրահրելու համար «*քրդական գործոնն*» աշխատացնելու դժկամությունը: Քաղաքական գործչի հայտարարությունը շատ նշանակալից կերպով համընկել է Թրամփի կողմից հռչակված «*Իրանի դեմ աննախադեպ և աննախադեպ ծավալուն տնտեսական պատժամիջոցների*» հայտարարության, ինչպես նաև Իրաքյան Քրդստանում «Փեշմերգայի» ուժերին ամերիկյան ռազմական օգնության ծրագրի ամբողջական դադարեցման մասին լուրերի հետ: Բոլթոնը, ինչպես նաև նրան համակարծիք հանրապետական գործիչներն ու փորձագետները համոզված են, որ նման վրիպումները միայն մոտեցնում են Վաշինգտոնի դիվանագիտական ձախողումը՝ Իրանի շուրջ ձգձգված փակուղին վերածելով ամերիկյան քաղաքականության լայնածավալ պարտության:

3. **ԻԻՀ նկատմամբ ԱՄՆ տնտեսական քաղաքականության արդյունավետության մասին**

Մի շարք ամերիկացի տնտեսագետներ և հանրապետական «*բազեներ*» համակարծիք են, որ Իրանը կկարողանա արդյունավետորեն հարմարվել Վաշինգտոնի սահմանած պատժամիջոցներին: Թեհրանը կշարունակի ԱՄՆ ֆինանսների նախարարության և այլ ոլորտային գերատեսչությունների հսկողության ու կարգավորող վերահսկողության ներքո համակարգված կերպով դուրս բերել իր առևտրային և ֆինանսական մեխանիզմները: Ամերիկյան սահմանափակումների չեզոքացման համար արդեն առանցքային գործոն է դարձել Իրանի գլխավոր տնտեսական գործընկեր Չինաստանի դիրքորոշումը, որը հրաժարվել է հետևել Վաշինգտոնի ցուցումներին: Արտակարգ հայտարարության մեջ Չինաստանի ԱԳՆ-ն ԱՄՆ-ի միակողմանի միջոցառումներն «*անօրինական*» է անվանել՝ ընդգծելով ազգային շահերը պաշտպանելու իր վճռականությունը: Պեկինը չի ծրագրում կրճատել իրանական մատչելի նավթի գնումները ու մտադիր է կանխել երկկողմ առևտրում

փոխադարձ հաշվարկների սխեմաներն արգելափակելու ԱՄՆ-ի ցանկացած փորձ: Վերլուծաբանների կանխատեսումների համաձայն՝ Թեհրանի մյուս տնտեսական գործընկերները նույնպես ստիպված կլինեն երկրորդական պատժամիջոցները շրջանցելու ուղիներ կառուցել՝ գործարար կապերը պահպանելու համար: Իր հերթին, այդ երկրների դեմ պատժամիջոցային գործիքակազմ կիրառելու Վաշինգտոնի փորձերը միայն կուժեղացնեն գրգռվածությունն ու լարվածության սրումը ԱՄՆ-ի հետ նրանց հարաբերություններում:

Այնուամենայնիվ, Հանրապետական կուսակցության պահպանողական թևի «բազեների» կողմից կիրառվող պատժամիջոցների քննադատության հիմնական շարժառիթներից մեկը այն փաստն է, որ Սպիտակ տանն անգամ վստահ չեն այս միջոցների արդյունավետության և դրանց իրական ազդեցության ժամկետների նկատմամբ՝ կապված Թեհրանի քաղաքականության հետ: Այսպես, 31.08.2026 թ. ԱՄՆ ֆինանսների նախարար Սքոթ Բեսենթը *Reuters* գործակալությանը տված հարցազրույցում հայտարարել է, որ «*Իրանի նկատմամբ պատժամիջոցների ճնշման արդյունքներն իրենց զգացնել կտան մի քանի շաբաթվա ընթացքում, հնարավոր է՝ նաև ամիսների ընթացքում*»: Ընդ որում՝ այն հարցին, թե ինչո՞ւ ԱՄՆ-ն անհապաղ միջոցներ չի ձեռնարկում այն պետությունների դեմ, որոնք արդեն խախտում են ամերիկյան նոր պատժամիջոցների կանոնակարգը, նախարարը պատասխանել է, որ Վաշինգտոնը հուսով է խուսափել առճակատումից, քանի որ չի ցանկանում «*պայթեցնել համաշխարհային ֆինանսական համակարգը*»:

Սքոթ Բեսենթի տարօրինակ թեզերը ստիպում են ամերիկյան վերնախավի թերահավատներին կասկածի տակ առնել «*աննախադեպ պատժամիջոցների*» արդյունավետությունը, որոնց ազդեցության աստիճանը հանրապետականների նախընտրական դիրքերի ամրապնդման վրա զրոյական կլինի: Մյուս կողմից, «*բազեների*» դժգոհությունն է առաջացնում այն հանգամանքը, որ պատժամիջոցների վերաբերյալ իր ելույթներից մեկում նախարար Բեսենթը հայտարարել է, թե այդ ծավալուն սահմանափակող միջոցների նպատակն Իրանի իշխանություններին ստիպելն է վերադառնալու խաղաղ բանակցությունների սեղանի շուրջ: Ակնհայտ է, որ հենց դա նկատի ուներ Ջոն Բոլթոնը՝ ասելով, որ ԱՄՆ-ին անհրաժեշտ է վարչախմբի ամբողջական փոփոխություն Իրանում, ինչին կարելի է հասնել իրավիճակի ապակայունացման և քաղաքացիական պատերազմի հրահրման միջոցով: «*Ահաբեկչական վարչախմբի*» հետ բանակցությունների սեղանի շուրջ վերադարձն ամենևին էլ այն չէ, թե ինչ են ուզում «*բազեները*» և որ, ըստ նրանց, նոյեմբերին կայանալիք կոնգրեսի միջանկյալ ընտրություններում հանրապետականներին չի փրկի պարտությունից:

4. «Քրդական գործոնը» որպես չիրացված ռազմավարական պաշար

Քննադատներն Իրանական քաղաքականության մեջ Թրամփի առանցքային վրիպումն անվանում են քրդական գործոնի անտեսումը: Մեծ քաղաքականություն մտնելուց ի վեր Դոնալդ Թրամփը կասկածում էր Մերձավոր Արևելքում ամերիկա-

քրդական դաշինքի նպատակահարմարությանը՝ մի նախագիծ, որն առաջադրել էր Հենրի Քիսինջերը և որը 2000-ական թթ. ի վեր խթանվում է ԱՄՆ Կոնգրեսի երկկուսակցական կոկուսի (KACC) կողմից: Նախաձեռնությանն աջակցել են առաջատար լոբբիստական կառույցները (*Ballard Partners, BGR Government Affairs, Patton Boggs, Hogan Lovells*), որոնք աշխատել են իրաքա-քրդական Բարզանի և Թալաբանի կլանների հետ: Ազդեցիկ կոնգրեսականները, այդ թվում՝ դեմոկրատ Չակ Շումերը և հանրապետական Լինդսի Գրեհեմը, քրդերի սուբյեկտայնությունը դիտարկում էին որպես Անկարայի, Թեհրանի և Արաբական մայրաքաղաքների վրա Վաշինգտոնի ազդեցության կարևոր լծակ: Թեև «*Արաբական գարնան*» իրադարձությունները և Սիրիայում քաղաքացիական հակամարտությունը, թվում էր, իդեալական հնարավորություններ բացեցին քրդական ինքնիշխանության ամրապնդման համար, որը Բ. Օբամայի և Ջ. Բայդենի օրոք ԱՄՆ մերձավորարևելյան ուղեգծում ճարտարապետները դիտարկում էին որպես արժանի պարգև Իրաքի և Սիրիայի քրդերին՝ ԴԱԻՇ-ի ոչնչացման համար, Դոնալդ Թրամփը դեռ իր առաջին նախագահության շրջանում արմատապես վերանայեց այս մոտեցումը: Գործելով Դեմոկրատական կուսակցության դիրքորոշմանը և քրդամետ հանրապետական «*բազեների*» դիմադրությանը հակառակ՝ նա սիրիական Քրդստանում (Ռոժավա) ԱՄՆ ռազմական ներկայությունը հավասարեցրեց Աֆղանստան ներխուժմանը՝ աննպատակահարմար հայտարարելով ամերիկյան զորքերի հետագա տեղակայումը տարածաշրջանում: Ավելին, շեղվելով Վաշինգտոնի պաշտոնական արտաքին քաղաքական ուղեգծից՝ Թրամփը բազմիցս քրդական կազմավորումները բնութագրել է որպես ահաբեկչական կառույցներ, որոնք սպառնում են ԱՄՆ շահերին և տարածաշրջանի կայունությանը: Մասնավորապես, 2019 թվականի հոկտեմբերին Իտալիայի նախագահ Սերջո Մատարելլայի հետ բանակցությունների ժամանակ նա պնդում էր, որ Քրդստանի աշխատավորական կուսակցությունը (PKK-ՔԱԿ), որի մի ճյուղն են համարվում Սիրիայի դեմոկրատական ուժերը (ՍԴՈՒ), որոնք առանցքային դեր են խաղացել ԴԱԻՇ-ի ջախջախման գործում, նույնիսկ ավելի մեծ վտանգ է ներկայացնում և առանձնանում է ավելի դաժանությամբ, քան Ալ-Բաղդադիի խմբավորումը: Հենց այդ ժամանակ էլ Թրամփը սկսեց Սիրիայի քրդական շրջաններից ամերիկյան ուժերի ամբողջական դուրսբերման մեկնարկը՝ այդ գործընթացն ավարտելով արդեն իր երկրորդ նախագահության ընթացքում. 2026 թ. ապրիլին Դամասկոսում Ահմեդ աշ-Շարաայի գլխավորած նոր կառավարության վերահսկողությանը հանձնվեց Հասեկե գավառում գտնվող վերջին «Կասրակ» օդակայանը:

Սիրիական Քրդստանից ամերիկյան զորքերի դուրսբերման որոշումը խիստ քննադատության է արժանացել հանրապետական կուսակցության պահպանողական թևի կողմից: Հանրապետական «*բազեներն*» այդ քայլը գնահատել են ոչ միայն որպես դավաճանություն քուրդ դաշնակիցներին, այլև լուրջ վնաս Մերձավոր Արևելքում ԱՄՆ աշխարհաքաղաքական դիրքերին: Դոնալդ Թրամփին մեղադրում են Անկարային և նրա

վերահսկողության տակ գտնվող նոր սիրիական կառույցներին փաստացի աջակցություն ցուցաբերելու մեջ: Վերջիններս 2025–2026 թթ. ձմռանը, օգտվելով Վաշինգտոնի կողմից չմիջամտելու երաշխիքներից, հարձակումներ են իրականացրել Սիրիայի դեմոկրատական ուժերի դեմ: Այս ճնշումը Ռոժավայի ղեկավարությանն ստիպեց հունվարին ստորագրել կապիտուլյացիայի ակտը և համաձայնել վերացնել Սիրիայում քրդական ինքնավարությունը: Պահպանողականների նշանավոր ներկայացուցիչ, սենատոր Լինդսի Գրեհեմն այս մոտեցումն անվանել է հիմնարար սխալ: Նրա գնահատմամբ, նման գործողությունները կհանգեցնեն քրդերի կողմից վստահության լիակատար կորստի և տարածաշրջանում ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքական ուղեգիծը կդատապարտեն խուսափողական ազդեցությունը պահպանելու քաոսային ու անարդյունավետ փորձերի:

Այս մտահոգությունները լիովին արդարացան Թրամփի վարչակազմի դիվանագիտական ջանքերի ընթացքում. հատուկ բանագնաց Թոմ Բարաքը փորձեր էր ձեռնարկում Իրաքի քրդերին միավորել իրանական PJAK քրդական շարժման հետ՝ Թեհրանի իշխանությունների դեմ միասնական ճակատ ձևավորելու և «*ճնշված ժողովուրդների*» ապստամբություն հրահրելու համար: Սակայն ԱՄՆ դիվանագիտական ջանքերը ձախողվում են: 2026 թ. փետրվարին, մարտին և հունիսին Էրբիլում Բարզանի կլանի ներկայացուցիչների և Սուլեյմանիեում «Քրդստանի հայրենասիրական միության» (Թալաբանիի կլան) ղեկավարության հետ հանդիպումների շարքի ժամանակ հատուկ բանագնաց Բարաքին մերժել են Իրանի տարածքում «Փեշմերգա» ջոկատների ցամաքային գործողություն իրականացնել:

Երկխոսության համար գլխավոր խոչընդոտ է դարձել ամերիկացիների կողմից սիրիական Ռոժավայի հանձնումը Թուրքիայի և Դամասկոսի վարչախմբի վերահսկողությանը: Սիրիայի քրդերի առաջնորդ Մազլում Աբդիի հետ նախադեպի համապատկերում, որին Վաշինգտոնը նախկինում երաշխավորում էր պաշտպանություն և ինքնիշխանություն ԴԱԻՇ-ի ոչնչացման համար, իրանական գավառներում և Իրաքյան Քրդստանում ինքնիշխանության վերաբերյալ Բարաքի խոստումներն ամերիկացի վերլուծաբանների կողմից որպես «*բացարձակապես անհեթեթ*» են գնահատվել: Այս շփումների նախօրեին Մազլում Աբդին Թ. Բարաքին ապարդյուն համոզում էր վերանայել Անկարայի և Դամասկոսի հետ պայմանավորվածությունները՝ Սիրիայում ինքնավարությունը պահպանելու համար, սակայն հատուկ բանագնացը հավաստիացրել է, որ պետության կենտրոնացումը ձեռնտու է հենց քրդական համայնքներին:

Արդյունքում Էրբիլի և Սուլեյմանիեի ղեկավար շրջանակները լավագույնս համարեցին Վաշինգտոնի նախաձեռնությունների մերժումը: Իրաքյան քրդերի դիրքորոշումն ամրապնդել է նաև Թեհրանի կոշտ արձագանքը. ի պատասխան այդ բանակցությունների՝ ԻԻՀ-ն մի շարք կանխարգելիչ հրթիռային հարվածներ է հասցրել Իրաքի հյուսիսային հատվածում ԱՄՆ-ի և քրդերի ռազմական օբյեկտներին: Վաշինգտոնյան *Foundation for Defense of Democracies* վերլուծական կենտրոնի տեղեկությունների համաձայն՝ նման

հրթիռակոծությունների թիվը գերազանցել է 158-ը: Զուգահեռաբար իրանական ուժերը լայնածավալ ուժային գործողություններ են իրականացրել՝ ուղղված Իրանի քրդական շրջաններում PJAK խմբավորման դեմ:

Այս համապատկերում Սպիտակ տան միանգամայն սպասված քայլը «Փեշմերգա» ջոկատների ֆինանսավորումից հրաժարվելն էր: Դասեր քաղելով ՍԴՈՒԽ-ի արձակված սիրիական ստորաբաժանումների ճակատագրից՝ իրաքյան քրդերը ձգտում են խուսափել Վաշինգտոնի նպատակների իրականացման գործում գործիքի դերից, որին անխուսափելիորեն կհաջորդի դեմ առ դեմ դիմակայությունն իրանական ռազմական ուժերի հետ: Չորս անկախ աղբյուրներից ստացված տեղեկատվության համաձայն՝ դեռևս 2026 թ. օգոստոսի կեսերին Պենտագոնի ներկայացուցիչներն իրաքյան Քրդստանի ղեկավարությանը տեղեկացրել էին «Փեշմերգային» ռազմական օգնության մասին համաձայնագրի երկարաձգումից հրաժարվելու մասին, որն ավարտվում է այս տարվա սեպտեմբերի 30-ին: Նշված քայլը ձեռնարկվում է ԴԱԻՇ-ի դեմ միջազգային կոալիցիան Իրաքից դուրս բերելու և Էրբիլում ամերիկյան վերջին ռազմակայանը վերացնելու հետ միաժամանակ:

Այդ աղբյուրներից մեկի համաձայն՝ 2026 ֆինանսական տարում Պենտագոնը «Փեշմերգային» մոտ $61 մլն է փոխանցել, որը նախատեսված է զենքի մատակարարման, անձնակազմի ուսուցման և դրամական բավարարման համար: Այնուամենայնիվ, 2027 թվականի բյուջեի նախագծում ամերիկյան ռազմական գերատեսչությունը նախաձեռնել է ամբողջովին կասեցնել աջակցության այս ծրագիրը՝ տվյալ որոշումը բացատրելով ԴԱԻՇ-ի կողմից սպառնալիքի էական նվազեցմամբ: Իրաքյան Քրդստանի սահմանամերձ շրջաններում իրանական ուժերի ակտիվացման համապատկերում այս լուրը խիստ դժգոհության ալիք է բարձրացրել Էրբիլում և Սուլեյմանիեում: Քրդերի վրդովմունքի լրացուցիչ գործոն է դարձել Սպիտակ տան հետ փոխկապակցված փորձագետների կողմից այն թեզի տարածումը, թե հենց «*քրդերն են դավաճանել ԱՄՆ շահերին*» Մերձավոր Արևելքում՝ խուսափելով իրանական ուղղությամբ իրենց ստանձնած պարտավորություններից: Այդ կապակցությամբ դաշինքի փլուզումը և քրդական պետականությանն աջակցությունից հրաժարումը ներկայացվում են որպես Վաշինգտոնի հարկադրված արձագանք գործընկերների անհուսալիությանը:

Դոնալդ Թրամփի հենց այս ռազմավարական սխալ հաշվարկն է առաջացրել Ջոն Բոլթոնի և նրա թիկունքում կանգնած քաղաքական շրջանակների հիասթափությունը: Գրեթե ակնթարթորեն ԱՄՆ-ը զրկվեց ռազմաքաղաքական պատկառելի պաշարից՝ մի քանի հարյուր հազար հոգանոց բարձր դրդապատճառված և մարտունակ զորախմբից: Դիվանագիտական գրագետ քայլերի և Վաշինգտոնի կողմից ավելի նուրբ մոտեցման դեպքում այդ ուժերը կարող էին հիմք հանդիսանալ Իրանի դեմ ցամաքային գործողություն իրականացնելու, ինչպես նաև գործիք՝ Իրանի ներսում քաղաքացիական-քաղաքական և էթնիկական անկարգություններ հրահրելու համար:

Ամերիկյան վերլուծական կենտրոնների գնահատականներով՝ քրդական ներուժը տարածաշրջանում բաշխվել է հետևյալ կերպ:

● Սիրիական ՍԴՈՒ՝ մինչև 100,000 մարտիկ զանգվածային մոբիլիզացիայի գագաթնակետին;

● Իրաքյան «Փեշմերգա»՝ մոտ 180,000 մարդ;

● Իրանական PJAK-ի ջոկատներ՝ մի քանի տասնյակ հազար զինյալներ:

Վաշինգտոնը, փաստորեն, մսխել է այդ ծավալուն ակտիվը հանուն Թուրքիայի՝ Մերձավոր Արևելքում քրդական գործոնի չեզոքացման առանցքային նախաձեռնողի, հավատարմության պահպանման: Թրամփի արտաքին քաղաքական ուղեգծի քննադատներն իրենց հաշիվ են տալիս, որ Անկարայի գտնվելու վայրը առաջնային նշանակություն ունի Սպիտակ տան համար Մոսկվայի հետ համակարգային դիմակայության և Կովկասում, Բալկաններում ու Սևծովյան տարածաշրջանում ՆԱՏՕ-ի դիրքերի ամրապնդման համատեքստում: Այնուամենայնիվ, ամերիկա-քրդական գործընկերության հայեցակարգային նախագծի տապալումն ԱՄՆ-ին և Իսրայելին զրկում է տարածաշրջանում հիմնարար հենարանից՝ լղոզելով նրանց ազդեցությունն աշխարհաքաղաքական նոր իրողությունների ազդեցության տակ:

Ի դեպ, Ջոն Բոլթոնն իրեն դրսևորել է որպես պրագմատիկ. Սպիտակ տանը նրա հայտարարության հետևում կարող է կանգնած լինել ոչ միայն քննադատությունը, այլև երկամյա պատուհանի շրջանակներում քրդական ուղու վրա անցյալի վրիպումներն ուղղելու հաշվենկատ փորձը: Իհարկե, 60 օրը բավարար չէ կորցրած վստահությունը վերականգնելու և քրդական կլանների, կուսակցությունների, ցեղերի ու զինված կազմավորումների տարասեռ գունապատկեր համախմբելու համար՝ ԱՄՆ հակաիրանական ուղեգծի հովանու ներքո: Այնուամենայնիվ, շատ հավանական է, որ հաշվարկը կառուցվում է բացառապես Իրանի քրդական էթնոսի խմբակցության և ԻԻՀ-ում գործող պարտիզանական ջոկատների վրա:

Այս համատեքստում ծավալուն ռազմական նպատակների մասին չէ խոսքը. PJAK ուժերն ի վիճակի չեն դա լուծել: Մտահղացումը կարող է լինել ուժայինների հետ թիրախային բախումներ նախաձեռնելն ու խիստ հակաանջատողական ու հակաքրդական բռնաճնշումների դրդումը Թեհրանին: Նման սցենարը թույլ կտա ձևավորել անհրաժեշտ լրատվական համապատկեր Դոնալդ Թրամփի և հանրապետական կուսակցության համար՝ օգնելով ամերիկացի ընտրողների և միջազգային հանրության առջև հիմնավորելու պատժամիջոցների ճնշման ուժեղացման և Իրանի մեկուսացման շարունակման նպատակահարմարությունը, միջոցներ, որոնք, ինչպես պարզվել է, վնասում են համաշխարհային տնտեսությանը և հենց Միացյալ Նահանգներին: Այն պայմաններում, երբ ամերիկացի վերլուծաբաններն ուղղակիորեն ընդունում են ձգձգվող ինտենսիվ պատերազմ վարելու ԱՄՆ-ի անպատրաստ լինելը, Թրամփի թիմին այլ բան չի մնում, քան իր «*իրանական փակուղին*» շղարշել «*ճնշված*» ժողովուրդներին պաշտպանելու հռետորաբանությամբ:

Հ. Գ. Այնուամենայնիվ, Ջոն Բոլթոնի՝ ամերիկյան քաղաքականության համար բավական ուշագրավ գործչի, հայտարարության կենտրոնական ուղերձը պետք է համարել նրա նշած 60-օրյա ժամկետը: Թրամփի նախկին խորհրդականը, որին որոշ ամերիկացի փորձագետներ հեգնանքով մեղադրում էին ԱՄՆ նորագույն պատմության մեջ «*երկրորդ Զբիգնև Բժեզինսկի*» դառնալու ձգտման մեջ, ըստ էության, հետհաշվարկ է սահմանել Թրամփի և հանրապետականների, հնարավոր է և, ամբողջ ամերիկյան քաղաքական համակարգի համար: